

Vlaamse overheid
Beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie
Afdeling Milieu-, Natuur- en Energiebeleid, Dienst Mer
Graaf de Ferrarisgebouw
Koning Albert II-laan 20, bus 8
1000 BRUSSEL
tel: 02/553.80.79 fax: 02/553.80.75

Richtlijnen milieueffectrapportage

Verdieping en aanleg bodembescherming ter hoogte van de Noordzeeterminal te Antwerpen

16 september 2010

PRMER-0508-RL

1. Inleiding

Het milieueffectrapport wordt opgesteld met het oog op de vergunningsaanvraag voor de verdieping van de Scheldebodem op de plek van de Noordzeeterminal en de aanleg van een bodembescherming. Bij de verdiepingswerking gaat het niet alleen om aanlegbaggerwerken maar ook om het nadien nodige onderhoudsbaggerwerk dat zal nodig zijn om de verdiepte terminal op diepte te houden.

Overeenkomstig de huidige inzichten is deze activiteit onderworpen aan de MER-plicht volgens rubriek 13 van bijlage II van het besluit van de Vlaamse Regering van 10/12/2004 (BS 17/02/2005) met name: *‘Wijziging of uitbreiding van projecten van bijlage I of II, waarvoor reeds een vergunning is afgegeven, die zijn of worden uitgevoerd en die aanzienlijke nadelige gevolgen voor het milieu kunnen hebben (niet in bijlage I opgenomen wijziging of uitbreiding)’*.

In 1993 is voor de aanleg van de containerterminal al een MER opgemaakt en goedgekeurd (referentie MER/CAI/93/106). De verdere verdieping van de bestaande containerterminal kan als een wijziging (rubriek 13) van een vroeger al vergund project gezien worden.

Initiatiefnemer van het project-mer is het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen.

Het kennisgevingsdossier is door de dienst Mer ontvangen op 12 februari 2010 en volledig verklaard op 9 april 2010. De ter inzage legging vond plaats de stad Antwerpen van 5 mei 2010 tot en met 5 juni 2010 en in de gemeente Beveren van 19 juli 2010 tot en met 28 augustus 2010. Wegens de vakantieperiode is ervoor gekozen om deze veertig dagen te laten lopen in plaats van 30. De ter inzage legging werd aan de bevolking op een gepaste wijze aangekondigd. Er werden geen inspraakreacties ontvangen. Parallel werden de adviezen bij de administraties en openbare besturen gevraagd. Ook de bevoegde Nederlandse instanties werden op de hoogte gebracht. Een afschrift van het kennisgevingsdossier is bezorgd aan het provinciaal bestuur van Zeeland en de gemeenten Hulst en Reimerswaal. Reden hiervoor is dat de te verdiepen Noordzeeterminal op ongeveer 2 kilometer van de Belgisch – Nederlandse grens ligt.

Deze richtlijnen stelt de Dienst Mer op met het oog op de inhoudsafbakening van het MER. Hierin wordt rekening gehouden met de ontvangen inspraakreacties en adviezen.

2. Vorm en presentatie

Met betrekking tot de vorm en presentatie vraagt de Dienst Mer:

- Recent kaartmateriaal te gebruiken en te voorzien van een duidelijke bronvermelding, schaal aanduiding en legende; het kaartmateriaal zelf is van goede kwaliteit, overzichtelijk en op het gewenste detailniveau (schaal) naar bruikbaarheid toe.
- Een afkortingenlijst, verklarende woordenlijst en literatuurlijst in het rapport op te nemen;
- De inhoudsopgave een logische en homogene structuur te geven die analoog is voor de verschillende disciplines;
- Achtergrondinformatie in de bijlagen op te nemen;
- Nutteloze herhalingen in de tekst te vermijden;
- Het MER te controleren op tikfouten en grammaticale fouten;
- Na te gaan of de in de kennisgeving vermelde gegevensbronnen, die bij de realisatie van het MER zullen worden gebruikt, nog steeds de meest actuele zijn;
- Volledige afstemming tussen de tekst van het eigenlijke MER en de niet-technische samenvatting;

- Alle ingediende eindversies van het rapport dienen door de initiatiefnemer, de coördinator en door alle deskundigen te worden ondertekend;
- Naast de digitale versie van de niet-technische samenvatting vraagt de Dienst Mer om praktische redenen ook een digitale versie van het hele definitieve MER op CD-ROM, het zou hierdoor volstaan om het definitieve rapport in te dienen in twee exemplaren (1 losbladig en 1 ingebonden (wordt ondertekend teruggestuurd naar initiatiefnemer)).

3. Doelstelling, verantwoording en besluitvorming

art.4.3.7.§ 1,1°; a en b

Doel van het MER is om na te gaan welke de gevolgen voor het milieu zijn van de verdieping van de Schelde en het aanleggen van een bodembescherming in de haven van Antwerpen ter hoogte van de Noordzeeterminal. Dit ten behoeve van de verdere besluitvorming. Het plan voor verdieping kadert binnen de mondiale tendensen betreffende de schaalvergroting in de containervloot, de verruiming van de Schelde en het Strategisch Plan voor de haven van Antwerpen.

Volgens het Afvalstoffendecreet en in het Vlarem wordt baggerspecie beschouwd als een afvalstof. Het MER zal verduidelijken hoe de baggerspecie beschouwd zal worden daar het afkomstig is van (eenmalige) verruimingswerken en jaarlijkse onderhoudswerken. Het MER zal ook ingaan op de noodzaak van eventuele keuringsattesten betreffende de kwaliteit van de specie. Indien van toepassing zal het MER verduidelijking geven omtrent het 'omslagpunt' waar afvalstof in grondstof verandert en dit in het kader van de milieuvergunningaanvraag.

De rol van het MER in dit vergunningsproces moet duidelijk aangegeven worden. Het MER is niet alleen een hulp bij de besluitvorming maar volgens art. 4.1.7. van het decreet moeten ook de conclusies "doorwerken in de besluitvorming". Het MER zal bij de formulering van mogelijke alternatieven, milderende of compenserende maatregelen hiermee rekening houden.

4. Voorgenomen project en alternatieven

art.4.3.7.§ 1,1°; c, d en e

Kern van het project is een verhoging van de waterdiepte ter hoogte van de Noordzeeterminal, om schepen met een grotere diepgang te kunnen ontvangen dan tot op heden het geval is. Momenteel bedraagt het bodempeil ca. (-14.50) m TAW. Het bodempeil voor de kaaimuur dient verdiept te worden tot het peil (-17.00) m TAW.

Er worden twee varianten geschetst waarbij de te realiseren dieptes en het gewenste bodemprofiel bepaald zal worden door de manier waarop de onderhoudsbaggerwerken zullen uitgevoerd worden.

Variante 1 : vertrekkende van de bestaande toestand (peiling), met te realiseren bodemprofiel met volgende uitgangspunten:

- -17 m TAW over een strook van 60 meter
- Overgang naar bestaande bodem Schelde met helling van 50/4
- Dwarsprofielen ca. om de 200 m

Variante 2 : vertrekkende van bestaande toestand (peiling), met te realiseren bodemprofiel (rekening houdend met mogelijk scenario voor onderhoudsbaggerwerken) met volgende uitgangspunten:

- -17 m TAW over strook van 60 meter

- Net buiten deze strook: sleuf tot -19 m TAW
- Daarbuiten: aansluitend op bestaande bodem
- Overgangshellingen 50/4
- Dwarsprofielen ca. om de 200 m

Er worden volgende fases onderscheiden

- Uitvoeren van verdiepingsbaggerwerk
- Uitvoeren van een onderwaterinspectie van de kaaimuur
- Uitvoeren van herstellingen aan de kaaimuur

Aanleggen van een bodembescherming, dit door de bodembescherming over een breedte van 30 m (horizontaal gemeten) uit de kaaimuur te plaatsen. De totale lengte bedraagt ca. 1200 m. De bovenzijde van de afgewerkte bodembescherming zal zich bevinden op peil [(-17.00)m TAW + theoretische constructiedikte van de bodembescherming], doch nooit boven het peil (-16.50) m TAW

- Uitvoeren van periodieke onderhoudsbaggerwerken

Aanvullend wordt opgemerkt:

In de kennisgeving wordt aangegeven dat het ontwerp en de uitvoering van de bodembescherming wordt overgelaten aan de aannemer. Indien mogelijk dient dit in het MER wel enigszins verduidelijk te worden om ten volle de effecten op het milieu te kunnen bepalen. Hieromtrent kunnen randvoorwaarden of maatregelen geformuleerd worden indien dit noodzakelijk blijkt vanuit de effectvoorspelling.

Het is van belang om te weten in hoeverre de hoeveelheden onderhoudsbaggerspecie in de omgeving van de Noordzeeterminal zullen toenemen ten gevolge van het project (ter hoogte van de kaaimuur en in de sleuf, in de toegang van de Zandvliet-, en Berendrechtsluis en op de drempel van Zandvliet). Dit zou door middel van onderzoek inzichtelijk gemaakt moeten worden.

Het is bij de projectbeschrijving aangewezen om dieper in te gaan op het bergen van de gebaggerde specie ter hoogte van de voorgestelde locaties (schaar van Ouden Doel, Punt van Melsele en Plaat van Moomke). Momenteel is niet duidelijk wat er binnen de huidige vergunde toestand mogelijk is en hoe lang deze vergunning geldig is.

Bij variante 2 is voorzien om naast de strook van 60 meter van de kaaimuur, een sleuf van -19 meter TAW aan te leggen met een breedte van ongeveer 40 meter. Opgemerkt wordt dat deze sleuf in de maritieme toegangszone ligt, die in beheer is van MOW Vlaanderen – Maritieme toegang.

5. Juridische en beleidsmatige context

Art.4.3.7.§ 1,f

De kennisgeving heeft voldoende opgave gedaan om het juridische/ beleidsmatige kader dat voor dit MER van belang is. De meest relevante wetgeving en beleidsplannen m.b.t. het project worden verder uitgewerkt en grondig beschreven in functie van het te realiseren project. Het MER zal zorgvuldig nagaan waar de projectrelevantie zich situeert en in het bijzonder ook aangeven of de voorwaarde onderzoekssturend kan zijn dan wel procedurebepalingen bevat of de combinatie van beide.

Het is van belang om ook tijdens het opstellen van het MER de stand van zaken hiervan op te volgen. De juridische en beleidsmatige randvoorwaarden met een duidelijke ruimtelijke component dienen cartografisch gepresenteerd te worden.

6. Bestaande toestand en milieueffecten

De referentiesituatie, bestaande toestand en ontwikkelingsscenario's

art.4.3.7.§ 1,1°, g

De referentiesituatie kan gedefinieerd worden als 'de toestand van het studiegebied waarnaar gerefereerd wordt in functie van de effectvoorspelling'.

Het gebied met zijn omgeving zoals het er momenteel uitziet dient te worden beschreven. Per discipline wordt aangegeven welke de huidige milieuwaarden en milieukwaliteiten zijn.

Relevante ontwikkelingsscenario's dienen te worden uitgewerkt. Zo ook dienen disciplineoverschrijdende ontwikkelingsscenario's weergegeven te worden. Indien er tijdens het opstellen van het MER andere ontwikkelingsscenario's naar voor zouden komen, dienen deze toegevoegd te worden aan het afwegingskader. Daarnaast zal het MER ook de autonome ontwikkeling beschrijven. Met betrekking tot de autonome ontwikkeling kan ook de natuurlijke slik- en schorontwikkeling langsheen de Schelde worden meegenomen.

Naast het voorgenomen project is het ook nodig informatie en kennis te vergaren over activiteiten, projecten of plannen die vergund en/of gepland zijn en redelijkerwijze in de onmiddellijke toekomst worden uitgevoerd in de nabije omgeving en die samen met het voorgenomen project een cumulatief effect kunnen teweegbrengen. Ook het cumulatief effect van het van het baggeren dient behandeld te worden.

Milieueffecten, geplande toestand en milderende maatregelen

art.4.3.7.§ 1,2°, a, b, c

De volledig verklaarde kennisgeving geeft een beschrijving per discipline van de wijze waarop de effecten zullen onderzocht en beoordeeld worden en geeft aan dat in functie van het effectenonderzoek milderende maatregelen zullen voorgesteld en uitgewerkt worden.

De geplande situatie is de toestand van het studiegebied tijdens en na de uitvoering van het geplande project en ten gevolge van dit project, zoals het vastgelegd is in de projectbeschrijving en zonder rekening te houden met eventuele milderende maatregelen.

De afbakening van het studiegebied dient telkens gemotiveerd en op kaart voorgesteld te worden. In de tekst van het MER zal voor elke onderzochte effectgroep duidelijk, doch beknopt, de gebruikte methodologie worden uiteengezet en gestreefd worden naar een maximale kwantitatieve beschrijving van de effecten. Voor elke discipline zal een duidelijk significantiekader voorgesteld worden. Algemeen dienen over de verschillende disciplines heen de significantiekaders te worden afgestemd om de vergelijkbaarheid en de eindintegratie zo transparant mogelijk te maken. Indien wordt afgeweken van de significantiekaders die in de kennisgeving zijn opgenomen, dient dit te worden gemotiveerd.

De milderende maatregelen dienen ook beoordeeld te worden en getoetst te worden aan het significantiekader. Indien milderende maatregelen worden voorgesteld in de verschillende disciplines, dient het effect van deze maatregel zoveel mogelijk gekwantificeerd te worden. Er zal ook een geïntegreerde beoordeling gebeuren van de voorgestelde milderende maatregelen.

Het ingreep-effectschema zal in het MER, waar noodzakelijk verder uitgebreid worden met de diverse effectgroepen die beschreven zullen worden bij de effectbeschrijving in het MER. Een dergelijk ingreep-effectschema heeft namelijk in een MER ook de functie om een "leidraad" te zijn voor de lectuur van de effectbeschrijving en –beoordeling. De tabel wordt

dus in de loop van het onderzoek iteratief aangepast en zal in het MER voor het hoofdstuk waarin de beschrijving gebeurt, behandeld worden.

Er zal aandacht besteed worden aan het feit dat elke effectgroep voorgesteld in het ingreepeffectschema op dezelfde wijze terug dient te komen bij de effectbespreking per discipline.

Gezien de ligging van het project ten opzichte van de Nederlandse grens dient er voldoende aandacht besteed te worden aan mogelijke grensoverschrijdende effecten.

Het richtlijnenboek m.e.r deel 2 geeft verdere aanbevelingen met betrekking tot het gebruik van begrippen en de invulling ervan. Tijdens het opstellen van het MER dient men ook gebruik te maken van (de recentste versies) van de disciplinespecifieke delen van de Richtlijnenboeken.

De Dienst Mer vraagt om bij de beschrijving van de bestaande toestand en milieueffecten, als aanvulling op de volledig verklaarde kennisgeving, voldoende aandacht te besteden aan het volgende:

Algemeen

Voor het bepalen van de milieueffecten van de verdieping van de Noordzeeterminal is het van belang dat de kwaliteit van de baggerspecie te kennen. Het bepalen van de geofysische kwaliteit laat toe om een onderscheid te maken tussen de hoeveelheden zand en slib die teruggestort moeten worden, waardoor de verdeling tussen de stortzones inzichtelijk wordt gemaakt. Het bepalen van de milieuhygiënische kwaliteit is nodig om te weten of de specie voldoet aan de normen die in de milieuvergunningen voor het van specie in de Beneden-Zeeschelde zijn vastgelegd. Tevens kan er nagegaan worden of de aanlegspecie in aanmerking komt voor hergebruik.

Indien moest blijken dat de uitvoering van dit project zal overlappen met de timing van het aanleggen van de Oosterweeltunnel, heeft dit gevolgen voor het gebruik van de stortzones voor slibrijke specie Plaat van Boomke en Punt van Melsele. Het storten in deze zones zal gedurende de realisatie van de Oosterweeltunnel tijdelijk niet toegelaten zijn. Het is daarom mogelijk zinvol om alternatieve stortzones te beschouwen.

Relevante informatie uit bestaande onderzoeken

In dit kader kunnen de resultaten van de volgende studie eveneens zinvol zijn: 'Alternatieve stortstrategie Westerschelde, proefstorting Walsoorden – eindevaluatie monitoring (2006)'.

Variante 2 behelst een grotere ingreep dan variante 1. Er zal drie keer zoveel specie bij de aanleg gebaggerd en gestort worden. Er dient goed onderzocht te worden of de aanleg van een diepere sleuf op langere termijn een meerwaarde heeft.

Door MOW Vlaanderen – Maritieme Toegang wordt aangegeven dat het niet de bedoeling is of kan zijn dat door bijvoorbeeld het specifieke gebruik van de sleuf de toename in onderhoudsbaggerhoeveelheden hoger zouden liggen bij variante 2 ten opzichte van enkel de zone aan de kaaimuur te onderhouden met een combinatie van sleepopperzuigers en sweepbeam.

Discipline water

Ter hoogte van de Noordzeeterminal dient de waterkering nog op Sigma hoogte gebracht (11 meter TAW op de Zeeschelde vanaf de Nederlandse grens tot Oosterweel). Naast de ontpoldering van de Hedwige-Prosperpolder moet bijgevolg ook het verhogen en versterken van de dijken uit het Geactualiseerd Sigmaplan worden opgenomen als een gestuurde ontwikkeling onder hoofdstuk 9 'Ontwikkelingsscenario's'. Deze gestuurde ontwikkeling dient te worden meegenomen naar de effectbespreking.

Discipline bodem

Het is aangewezen om een evaluatie te maken van het type bodembescherming in functie van de aanwezige benthische organismen. Om de vestigingsmaatregelen van o.a. schelpdieren en eventueel ook schuilplaatsen voor vissoorten als paling te verhogen, is het in dit geval zinvol om als bodembescherming voor materiaal te kiezen met een hoge ruwheid (bijvoorbeeld stortsteen).

Discipline flora en fauna

Uit de kennisgeving blijkt dat al vaststaat welke werktuigen worden gebruikt voor de aanlegbaggerwerken. Indien er andere mogelijkheden zijn, dient in het MER een evaluatie te worden voorzien van de best beschikbare techniek in functie van fauna en flora.

7. Leemten in de kennis

art.4.3.7.§ 1,4°

Het MER dient opgave te doen van de leemten in kennis die tijdens het uitvoeren van het onderzoek werden vastgesteld. Deze leemten kunnen opgedeeld worden naar aard van de leemte waarbij dan onderscheid dient gemaakt tussen leemten m.b.t. project, m.b.t. inventarisatie en aangaande methode en inzicht.

Het MER zal eveneens aangeven hoe met deze leemten is omgegaan en hoe zij kunnen doorwerken naar de besluitvorming.

8. Monitoring en evaluatie

art.4.3.7.§ 1,2°, d

In het MER zal per discipline aangegeven worden welke opvolgingsmaatregelen voor te stellen zijn, bijvoorbeeld vanuit de vergunningsreglementering of vanuit de leemte in de kennis.

9. Integratie en eindsynthese

art.4.3.7.§ 1,2°, e

In een afzonderlijk deel zal het rapport een disciplineoverschrijdende, leesbare samenvatting geven over de verwachte gevolgen voor het milieu en hoe en in welke mate de voorgestelde maatregelen deze kunnen voorkomen, milderen of compenseren.

De 'elementen en informatie ten behoeve van het uitvoeren van de watertoets' uit het Decreet Integraal Waterbeheer en de passende beoordeling volgens het Natuurdecreet zullen hierin opgenomen worden. Voor verdere informatie hieromtrent zie het betreffende disciplinespecifieke richtlijnenboek.

Tevens zal men in deze synthese aangeven of het project een voor het milieu haalbaar project is of welke maatregelen nodig zijn om het project haalbaar te maken.

10. Tewerkstelling, investering en gebruikte materialen

art.4.3.7.§ 5,3°

In dit hoofdstuk geeft het rapport aan welke de verwachte tewerkstellings- en investeringseffecten zijn van de voorgenomen activiteit. Tevens zal worden aangegeven welke materialen (aard en hoeveelheid) er voor dit project gebruikt zullen worden, indien dit nog niet beschreven werd bij de projectbeschrijving.

11. Niet-technische samenvatting

art.4.3.7.§ 1,5°

De niet-technische samenvatting vormt een afzonderlijk leesbaar deel van het rapport dat de essentie van de overige delen beknopt weergeeft. De tekst moet zodanig geschreven zijn dat hij begrijpelijk is voor een gemiddelde lezer. Figuren en kaarten dienen ter ondersteuning van de tekst in deze samenvatting te zijn opgenomen.

Brussel, 16 september 2010

Voor het afdelingshoofd, afwezig

Marc Bogaert

Bijlagen

1) Inspraakreacties:

Er zijn geen inspraakreacties ontvangen

2) Lijst van de aangeschreven administraties, overheidsinstellingen en openbare besturen

LNE	Afdeling Milieuvergunningen	Anna Bijns gebouw – 14de verdieping	Lange Kievitstraat 111-113 bus 61	2018 Antwerpen	
LNE	Afdeling Milieuvergunningen	Apostelhuizen 26K	9000 Gent		
LNE	Afdeling Lucht, Hinder, Risicobeheer, Milieu en Gezondheid	Dienst Lucht en Klimaat	Graaf de Ferraris-gebouw	7 ^{de} verdieping	
LNE	Afdeling Lucht, Hinder, Risicobeheer, Milieu en Gezondheid	Dienst Hinder en Risicobeheer	Graaf de Ferraris-gebouw	7 ^{de} verdieping	
LNE	Afdeling Milieu-, Natuur- en Energiebeleid	Dienst VR	Graaf de Ferraris-gebouw	3 ^{de} verdieping	
ANB	Buitendienst Antwerpen	Anna Bijns gebouw	Lange Kievitstraat 111-113 bus 63	2018 Antwerpen	
ANB	Buitendienst Oost-Vlaanderen	Gebr. Van Eyckstraat 4-6	9000 Gent		
VMM	Afdeling Operationeel Waterbeheer	Tav Bram Vogels	Graaf de Ferrarisgebouw	2 ^{de} verdieping	
VMM	Afdeling Ecologisch Toezicht	t.a.v. dhr. Freddy Van den Bossche	A. Van de Maelestraat 96	9320 Erembodegem	
OVAM	Stationsstraat 110	2800 Mechelen			
RWO	Afdeling Ruimtelijke Planning	Phoenixgebouw – 2 ^{de} verdieping	Koning Albert II-laan 19 bus 11	1210 Brussel	
Ruimte en Erfgoed	Antwerpen	Onroerend Erfgoed	Anna Bijns gebouw	Lange Kievitstraat 111-113 bus 53	2018 Antwerpen
Ruimte en Erfgoed	Oost-Vlaanderen	Onroerend Erfgoed	Gebr. Van Eyckstraat 4-8	9000 Gent	
Agentschap Zorg en Gezondheid	Afdeling Toezicht Volksgezondheid	Anna Bijns gebouw	Lange Kievitstraat 111-113 bus 31	2018 Antwerpen	
Agentschap Zorg en Gezondheid	Afdeling Toezicht Volksgezondheid	Elfjulistraat 45	9000 Gent		
Provinciebestuur Oost-Vlaanderen	Dienst 82, milieuhygiëne	t.a.v. Raf Barzeele	Gouvernementstraat 1	9000 Gent	
Provinciebestuur Antwerpen	Departement Leefmilieu	Koningin Elisabethlei 22	2018 Antwerpen		
Waterwegen en Zeekanaal	Oostdijk 110	2830 Willebroek			
MOW - Dep. Mobiliteit en Verkeersveiligheid	T.a.v. ir. F. Desmyter, Secretaris-generaal	Graaf de Ferrarisgebouw	Koning Albert II-laan 20	11 ^{de} verdieping	1000 Brussel
Departement Mobiliteit en Openbare werken	Afdeling Maritieme toegang	Tavernierkaai 3	2000 Antwerpen		
Fluxys NV	Tav Infoworks	Kunstlaan, 31	1040 Brussel		<i>Of naar infoworks@fluxys.be</i>
Aan het College van Burgemeester en Schepenen van	Beveren				
		Stationsstraat 2	9120 BEVEREN		
Aan het College van Burgemeester en Schepenen van	Antwerpen	Grote Markt 1	2000 ANTWERPEN		
LNE	Afdeling Milieu, Natuur- en Energiebeleid	Dienst Mer	Graaf de Ferrarisgebouw	Koning Albert II-laan 20, bus 8	1000 Brussel

3) Lijst van instanties die in verband met grensoverschrijdende effecten aangeschreven zijn

- Ministerie Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Postbus 30945, 2500 GK Den Haag, Nederland
- Gemeenteraad van Hulst, Burgemeester en Wethouders van Hulst, Postbus 49, 4560 AA Hulst, Nederland
- Gemeenteraad van Reimerswaal, Burgemeester en Wethouders van Reimerswaal, Postbus 70, 4416 ZH Kruiningen, Nederland
- Gedeputeerde Staten van Zeeland, Postbus 6001, 4330 LA Middelburg, Nederland

4) Lijst van de aangeschreven administraties, overheidsinstellingen en openbare besturen die reageerden en waarmee rekening werd gehouden in deze richtlijnen

- OVAM
- Waterwegen en zeekanaal
- ANB
- Vlaams agentschap zorg en gezondheid – toezicht volksgezondheid
- MOW Vlaanderen – Maritieme toegang

5) Lijst van de administraties, overheidsinstellingen en openbare besturen die hebben laten weten **geen opmerkingen** te hebben op de inhoudsafbakening en methodologie:

- Ruimte en erfgoed, afdeling Antwerpen – Omroerend erfgoed
- Ruimte en erfgoed, afdeling Oost-Vlaanderen
- VMM, dienst lokaal waterbeheer
- Dienst VR
- Fluxys

Ontvangen wel een ontwerptekst:

- gemeente Beveren
- stad Antwerpen
- LNE, afdeling milieuvergunningen, Antwerpen
- LNE, afdeling milieuvergunningen, Gent
- Provincie Zeeland

Overige instanties hebben niet gereageerd en ontvangen geen ontwerptekst.

*Op basis van het bovenstaande zullen er **15 ontwerpteksten** (inclusief 2 exemplaren voor de Dienst Mer) nodig zijn*